OPTmotive

săptămânal de cultură

nr.2, 13 sept. 2021

lumea se uita la mine, făcea mișto de mine
că pe mama o chema Johnny,
până-ntr-o zi când niște tipi s-au luat de ea
și-au bătut-o

Leonard ANCUȚA

Foto: Cătălin D. Constantin

OPTm

Despre bârfă

Cătălin Ghiță

Un citat sapienţial atribuit, îndeobşte, lui Eleanor Roosevelt ne informează că minţile mari discută idei, minţile mediocre discută evenimente, iar minţile mărunte discută persoane. Cu alte cuvinte, ultimele nu se pot ridica la ştacheta evenimenţialului şi, cu atât mai puţin, la cea a teoreticului, astfel încât trebuie să se rezume la colportaj sau, mai simplu, la bârfă. Iar bârfele devin plicticoase, mai ales în epoci precare, în care, vorba lui Oscar Wilde, toate acuzele sunt adevărate.

Nu sunt sigur că am avea vreunii înălţimea intelectuală să ne retragem în pura lume a ideilor platoniciene şi nici măcar că am avea stofa geopolitică bismarckiană graţie căreia să putem ţese cu aviditate intrigi imperialiste. Chiar şi cei mai eterati dintre intelectuali vor găsi infinit mai reconfortant să-şi vorbească de rău colegii în absenţa acestora, mai ales că amorul propriu ne blindează conştiinţa în privinţa oricărui derapaj de autocritică la care ne-ar condamna memoria.

Este lecţia pe care ne-a servit-o Nietzsche în cărţulia sa plină de venin eretic, Jenseits von Gut und Böse (Dincolo de bine şi de rău), atunci când ne informa cu tact prusac–profesoral că, în înfruntarea dintre conştiinţă şi memorie, memoria este întotdeauna cea care cedează.

Care ar fi, prin urmare, beneficiile bârfei? Dacă îmi permiteţi îndrăzneala, ele sunt multe şi mari, iar un tablou abia schiţat, cum este cel din rândurile de faţă, nu le poate face dreptate.

În primul rând, bârfa ne reduce duşmanii la dimensiuni rezonabile, ni-i arată dedaţi poftelor (burţii sau sexului), ni-i înfăţişează îmbătrâniţi, ramoliţi, vulnerabili – pe scurt, efemeri.

În al doilea rând, bârfa ascute retorica şi fluidizează naraţiunea: una este să vorbeşti pe un ton neutru despre chestiuni abstracte şi complet secate de miză emoţională şi alta este să descrii pe un ton vivace vicii înflorite baroc.

În al treilea şi ultimul rând, bârfa ne ascunde propriile scăderi sau cel puţin ni le face tolerabile prin comparaţia favorabilă nouă: vom fi fiind noi plini de defecte, dar iată că alţii sunt şi mai şi.

Aşadar, cine poate rezista tentaţiei unei bârfe desfăşurate pe parcursul unei ore întregi, la o ceaşcă de espresso? Cine nu caută veşti suculente, aruncate *sub rosa*, mai ales atunci când acuzatul este pus în imposibilitatea de a se apăra?

Şi, mai presus de orice, cine are tăria să-şi refuze iluzia superiorităţii, senzaţie efemeră, dar tonică, pe care un colportaj bine aglutinat o livrează cu precizie elveţiană?

Cum sunt traduse cărţile

Programele ICR sunt, în fapt, cel mai important instrument al promovării culturii scrise din România. Fie că vorbim despre autori consacraţi, care au devenit repere în cultura universală, aşa cum sunt Eugen Ionescu, Mircea Eliade sau Emil Cioran, fie despre scriitori contemporani, apariţia cărţilor lor este urma pe care ne-o dorim ca literatura română să o lase în lume. Programele de finanţare a culturii române în străinătate funcţionează prin intermediul unei sesiuni anuale, la care aplică editori străini dornici să publice autori români. Institutul Cultural Român nu are niciun fel de implicaţii în a face aceste alegeri. Ele sunt atributul exclusiv al editorilor străini. Evaluarea acestor aplicaţii este făcută în baza unei fişe de evaluare care încearcă să surprindă cele mai importante criterii care pot sta la baza unor alegeri corecte: valoarea autorului, valoarea cărţii, valoarea şi experienţa traducătorului, precum şi capacitatea editurii de a promova cartea pe care urmează să o traducă.

La fiecare sesiune există o comisie independentă, din afara Institutului Cultural Român, comisie din care au făcut parte, de-a lungul timpului, unii dintre cei mai importanţi intelectuali români din domeniul filologiei, traducerii, literaturii etc.

Andrei Novac, ex-director al Centrului Naţional al Cărţii, ICR

Alegere și acceptare

Roxana Stan

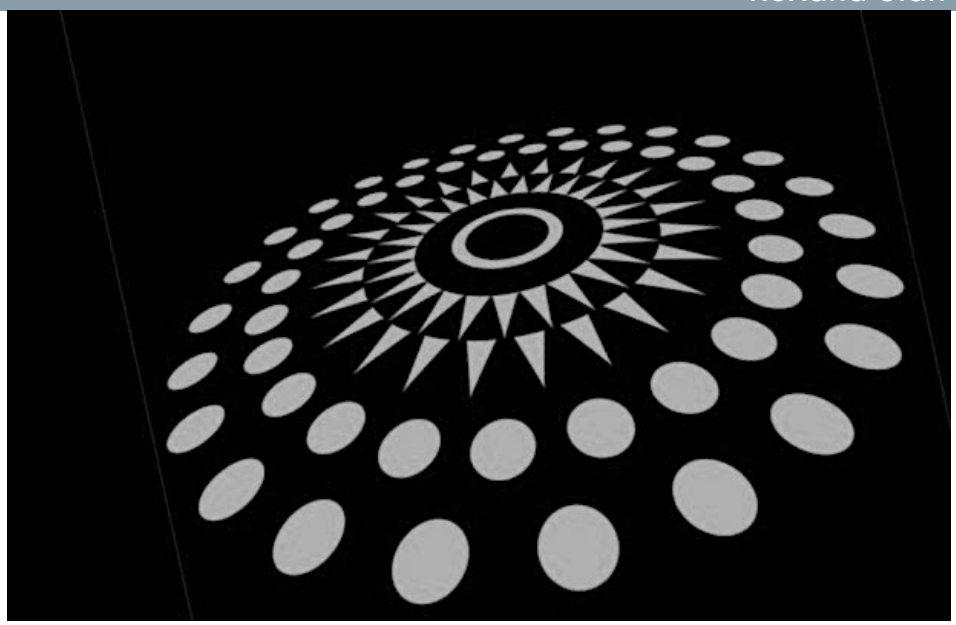

Sunt lucruri pe care mi le tot repet, încercând să-mi dau seama ce aș face dacă m-aș trezi brusc într-o presupusă navă extraterestră și ar trebui să-mi salvez pielea. Sau, cu alte cuvinte, dacă m-aș afla în scenariul filmului *The Circle* (r. Aaron Hann și Mario Miscione). Deși vreau să cred despre mine că aș fi curajoasă, rațională și calmă, că aș încerca să găsesc un sens în toată lipsa de informații, adevărul e că asta nu se va întâmpla. Nu știu cât de rațională aș putea fi într-o situație în care viața îmi este periclitată, așa că tot ce urmează să scriu acum sunt simple supoziții. Probabil că aș cădea în capcana în care toți oamenii au căzut de-a lungul timpului, în cea de a crea o poveste pe baza elementelor pe care le au la îndemână. Pentru că omul nu poate trăi fără poveste. Și pentru că nici eu nu îmi amintesc un eveniment cu încărcătură emoțională peste care să nu fi trecut cu ajutorul unei povești, fie că am fost cea care a spus-o, fie că am fost un simplu ascultător. Însă acum, nu știu cât de mult m-ar putea ajuta povestea să supraviețuiesc, altfel decât oferindu-mi un oarecare confort psihic pentru câteva minute înaintea morții.

> „Suntem mulți – așezați într-un cerc, pe două rânduri, în beznă. La fiecare două minute, unul dintre noi moare. Aș putea fi chiar eu următoarea. Trebuie să încerc să găsesc un sens, o conexiune, un set de reguli, orice care să mă scoată la suprafață.“

Mă aflu printre oameni care poate nici nu s-ar fi privit unii pe alții dacă se aflau împreună la metrou, în trafic sau într-un aeroport. E un melanj de personalități și de indivizi mai ceva ca în secțiunea de comentarii a unei știri despre coronavirus: o femeie care a supraviețuit cancerului la sân și o alta însărcinată, un militar și o copilă, un polițist, o studentă la psihologie, un preot, o actriță porno, un lucrător în resurse umane ș.a.m.d. Pe toți ne leagă acum ceva: dorința de supraviețuire. Și ce rămâne la final? Ce e, în fond, *The Circle*, dacă nu însăși viața? E cumulul de alegeri care ne pot salva sau care, din contră, ne afundă mai tare. E *reminderul* că nu există rețete și că, oricât am încerca, nu putem controla totul. E pierderea liberului-arbitru, a prieteniilor, a alegerilor, a visurilor și a dorințelor și, în cele din urmă, a identității, *in the blink of an eye*. Și, odată ce înțelegi toate astea, nici măcar nu mai contează dacă ai ieșit învingător sau nu (cine stabilește asta, oricum?). Tot ce contează e cât de împlinit ești de viața pe care ai trăit-o, de cine ai fost tu atunci când nu era nimeni acolo – să te privească, să te judece, să te împingă de la spate.

Julie Wolkenstein – Et toujours en été (Mereu pe timpul verii)

Roman de inspirație autobiografică, expune o lume inedită, asemănătoare jocurilor video. Naratoarea își redescoperă casa din dorința de a regăsi două persoane plecate din viața ei, tatăl și fratele dispărut. Asemeni jucătorilor de *Escape Games*, ea va trece dintr-o încăpere în alta, pe fiecare o va reconstitui și la final va avea în fața ei povestea unei familii. Jonglând cu timpul și spațiul, acțiunea glisează din anii 2000 în anii ’70-’80 ai secolului trecut, cititorul având în fața ochilor un adevărat joc puzzle. Colecția Folio (Gallimard) a republicat recent o nouă ediție e cărții, apărută inițial în 2020. (Diana Alexandra Dragoman)

Cătălin D. Constantin: Siluete de djinni

Cătălin își ține cursurile într-o grădină. Are un chioșc de vară, iar în jurul lui fluieră bujorii englezești, șușotesc lalelele, bârfește liliacul, iar trandafirul mov, cu nasul pe sus, ascultă poeme. Așa l-am găsit ieri, pe la ora prânzului. Bineînțeles, a fost foarte uimit să mă vadă. Credeam că nu știe nimeni unde sunt, a spus el, iar eu i-am reamintit că sunt un zenob telepat. Ei, acum c-ai venit, a zis el, trebuie să rămâi la masă, c-avem cârnați picanți și vin de Buzău. Normal, câteva minute am făcut mofturi, deși eu tocmai de-aia și venisem acolo, și-a urmat o masă cu aburi de ciorbe și parfum de salcâm, piure de urzici, pulpișoare de pui la grătar, prăjiturele cu nuci și peltea, cafele și alte lucruri. Dar când petrecerea ajunsese în toi, a apărut un câine, relativ tânăr, încălțat cu niște ghete de lac. Nu știu dacă v-ați cunoscut, mi-a spus Cătălin, e prietenul meu Zorro, ceea ce în spaniolă înseamnă „vulpe". A venit să mă ia la plimbare! Și până să spun ceva, s-au ridicat printre flori, pe deasupra trandafirului mov, plutind lent pe cerul curat – Cătălin cu părul în vânt și cămașa fâlfâind de plăceri, iar câinele, cu nasul pe sus. Nu departe se auzeau Noroioșii oftând.

1. Ce sprijin magic ai? Un obiect? Un obicei? O filă de carte?

Secretele mele se află în cărți. Când am o îndoială, deschid o carte, la întâmplare, iar primul cuvânt care îmi sare în ochi îmi dă cu siguranță răspuns la toate întrebările. Tot în cărți ascund diverse valori, chei, șuvițe de păr, monede vrăjite. Ultima oară am ascuns un stick. Este vorba despre versiunea engleză a cărții mele despre piețe.

În cantul volumului am lipit o casetă magnetică, iar în ea am atașat stickul – un film despre piețe. Am vrut ca și alți oameni să se bucure de lucrușoarele ascunse în cărți.

2. Ca să rămânem în zona divinației, spune-mi, te rog, ce personaj de ficțiune crezi că ți-ar putea ghici viitorul?

Sunt câteva, însă, dintre toate, aș alege-o pe Ursula, din romanul *Un veac de singurătate* de Marquez. Îmi amintește de bunică-mea, care, în ultima perioadă de viață, deși era imobilizată și bolnavă, știa tot ceea ce se întâmpla în jur, era la curent cu orice, încât, dacă voiai să știi ceva, pe ea trebuia s-o întrebi. Tot așa și Ursula, oarbă, dar omniprezentă, cred că ar fi cea mai potrivită să-mi spună ce m-așteaptă, ce iubiri, ce călătorii urmează. Pe ea aș ruga-o să-mi ghicească în cafea. Și… ascultă, Zenob, să nu cumva să mă întrebi despre estetica orbului! Aici nu facem literatură, ci vorbim și noi în grădină, printre lalele!

3. Ce oraș ai vrea să vizitezi luna aceasta?

La Istanbul mă duc întotdeauna cu plăcere. E un loc pe cât de viu, pe atât de hierofanic. Acolo am filmat câteva piețe, între care și o piațetă de pe lângă Sf. Sofia. Am înălțat drona, era o zi frumoasă, iar în aer vibrau siluete de djinni.

Zenob

O vară lungă

Cristina Durău

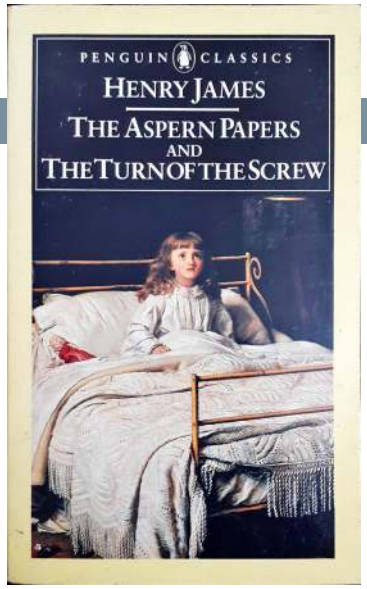

Publicată în 1888 cu titlul original *The Aspern Papers*, nuvela lui Henry James este o operă a echivocului, a suspansului și a ironiei fine, dar și a eternului contrast dintre aparență și esență. În 1888, cu numai doi ani înaintea apariției nuvelei, Anatole Baju semnala, prin articolul „Aux lecteurs!" publicat în primul număr al revistei *Le Décadent*, teribila „criză decadentă" ce devenise subiect just pentru literatură, perfect reflectată de altfel de personajul lui Henry James: „A ascunde starea de decadență la care am ajuns ar fi culmea insensibilității. Religie, moravuri, justiție, totul decade… Societatea se dezagregă sub acțiunea corozivă a unei civilizații corupte. Omul modern este un blazat".

Tânărul narator, a cărui identitate rămâne anonimă pornește pe urmele unor scrisori pe care idolul său, faimosul poet american Jeffrey Aspern i le-a trimis în tinerețe uneia dintre iubitele lui, Juliana Bordereau, acum aproape de sfârșitul vieții. Primise informația de la John Cumnor, un editor prieten din Anglia, și pornise la drum fără a sta pe gânduri. Mizând pe faptul că poetul a decedat, tânărul critic și admirator al acestuia spera să obțină mai ușor faimoasele scrisori pe care mulți încercaseră, fără succes, să le cumpere de-a lungul timpului.

Se pare că toate personajele implicate în povestea scrisorilor lui Aspern au un scop care le justifică în mod natural comportamentul și care le disculpă în momentele în care depășesc barierele moralității. Adevărul căutat cu o febrilă curiozitate este legat de misterul morții premature a poetului, iar scrisorile tăinuite cu îndârjire de Juliana Bordereau, „singura sursă vie de informații ce supraviețuise" și care „trecuse complet neobservată", erau ultima speranță pentru a edifica misterul, mai ales că acum venerabila doamnă fusese cândva subiectul unor intrigi ce nu excludeau răzbunarea pasională a unor femei seduse și abandonate de șarmantul poet.

Dincolo de criticile mai mult sau mai puțin pertinente, *Lunga vară la Veneția* rămâne o lectură plăcută, oferind totodată o perspectivă interesantă asupra câtorva aspecte ale societății din secolul al XIX-lea în general și a celei venețiene în special, din care nu lipsesc descrierile peisajului urban.

Italiano vero

Pavel Nedelcu

Pentru că suntem greu de definit, noi, emigrații suntem mai ușor de etichetat. În loc să ne fie apreciată și valorificată diversitatea, suntem mereu acuzați de ceva: ba nu vorbim bine, ba ne îmbogățim, ba furăm munca altora, ba ne-am părăsit țara la nevoie. În general, hibridul e greu de catalogat în societatea noastră rigidă: ori ești român, ori ești italian, mi s-a spus de multe ori – trebuie să te decizi, nu poți fi ambele.

În România, sunt numit cu suficiență „italianul". În Italia, pentru o bună perioadă de timp, înainte să scap de accentul din est, eram întrebat de unde vin. În România, sunt întrebat dacă m-am plimbat cu gondola. *Italiano vero!* spune interlocutorul izbucnind într-un râs de care mi-e jenă. Sigur că e plin și de stereotipuri în ambele părți. Românii cred că italienii sunt niște puturoși, că au bani puși la ciorap, sunt toți bogați și zgârciți, și că ei, românii, „le-au ridicat lor casele", datorită numărului mare de imigranți.

În Italia, pentru a-i descrie pe români, ca și pe cei din est în general, există expresia „*spacco bottiglia, ammazzo famiglia*" (sparg sticlă, omor familie). Expresia sintetizează în doar patru cuvinte mai multe prejudecăți: subliniază vorbirea incorectă a limbii, agresivitatea socială și alcoolismul celor din est. Mai cu seamă, al bărbaților. Pentru femei poate fi mai rău, adică mai rău decât să fie ucise de bărbați, lucru care se întâmplă și în Italia, între italieni. Zilnic. Societatea patriarhală nu face nicio excepție. Și Italia, și România, sunt societăți profund patriarhale.

Eram la ora de sport, iar doi dintre colegii mei de liceu, italieni, se hârjoneau pe marginea pistei de alergare, la un metru de mine. La un moment dat, unul dintre ei i-a sărit în cârcă celuilalt și a început să se miște tendențios deasupra lui în timp ce-i spunea „*ti voglio scopare come una puttana rumena*". S-a întors apoi spre mine și și-a cerut scuze. Mie. Unui băiat. Scuze.

Ce suntem noi, hibrizii, cei jumătate-jumătate? Cu cât mai mult asimilezi și ești asimilat de o cultură, cu cât mai mult încerci să menții legătura cu originile, cu atât mai mult te întorci la intersecția inițială a drumurilor și alegi să nu o iei la stânga, să nu o iei la dreapta, ci prin mijloc. Pe arătură. Pe acolo pe unde drumul încă nu a fost făcut.

De curând, am ratat două probe de traducere. Una în română, cealaltă în italiană. Traducerile mele nu au fost suficient de naturale. Prea multă italiană în română, prea multă română în italiană.

Între timp, lumea e în continuă schimbare – ce știu sigur e că sunt ca o cană de cappuccino.

PS. Pavel Nedelcu a primit recent Premiul al II-lea la concursul „Primul roman", organizat de Editura Litera.

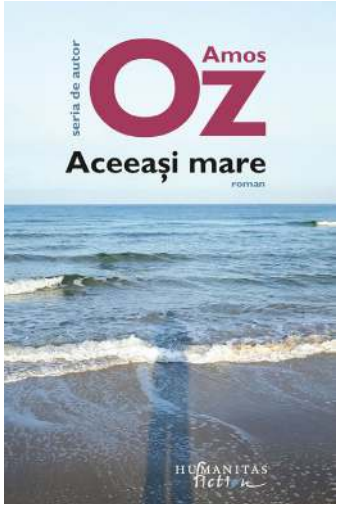

Amos Oz – *Aceeași mare* (Humanitas, 2021)
Este un volum-hibrid, parte roman, parte poem-fluviu, despre o serie de antiteze clasice: apropiere/depărtare, viață/moarte. Amos Oz realizează adevărate crochiuri sufletești și psihologice, creionând, uneori din tușe groase, alteori din linii fine, portretele unor oameni obișnuiți, cu pasiunile, visele, frustrările, iubirile sau răutățile lor. Firul narativ este unul discontinuu, dar ca atmosferă creată, este un regal de lirism și de sensibilitate, un adevărat balsam pentru corzile sensibile ale cititorilor rafinați. **(Romeo Aurelian Ilie)**

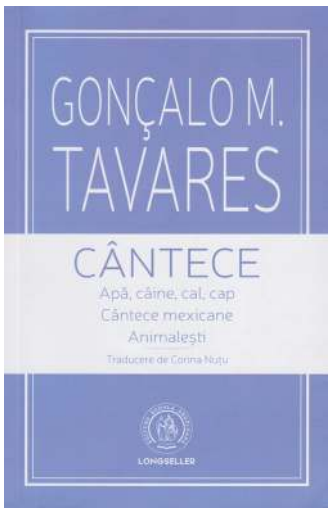

Gonçalo M. Tavares – Cântece... (Școala Ardeleană, 2021)
În noua sa carte, *Cântece. Apă, câine, cal, cap. Cântece mexicane. Animalești*, Gonçalo M. Tavares rămâne aceeași voce puternică, ridicată împotriva răutății umane generatoare de genocide, a idolatrizării mașinăriilor și a tehnicii în general, precum și a formelor eronate de manifestare ale credinței. Nota de noutate vine pe filiera manierei narative, dată de un discurs aparent ilogic, delirant, ce amintește de literatura absurdului. Totul se petrece într-o lume de nebuni. **(Romeo Aurelian Ilie)**

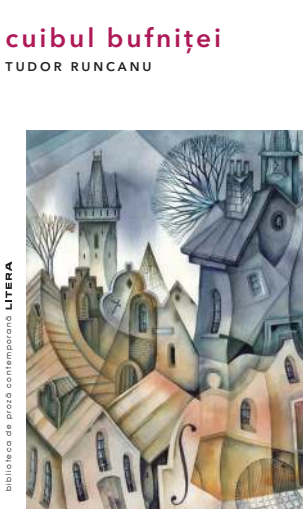

Tudor Runcan – *Cuibul bufniței* (Litera, 2020)
O poveste plină de mister, insolit și fantezie, despre marele vis al omului de a se smulge din chingile imediatului și de a cuprinde cu mintea tainele universului, ale timpului și spațiului, ale vieții și morții, totul într-o atmosferă idilică de burg medieval transilvan. Un cocktail delicios de astronomie, ezoterism, psihologie, filosofie, etnografie, muzică și gastronomie, servit în cupe de cristal, asezonat cu felii de realism magic furate de la maeștrii genului: Eliade, Marquez, Bulgakov sau Boris Vian. **(Romeo Aurelian Ilie)**

Santiago Roncagliolo – *Y líbranos del mal (Și ne ferește de rău)*
Un tânăr din înalta societate peruană trăiește la New York, dar e nevoie să se întoarcă la Lima pentru a se confrunta cu secretele de familie, care au de-a face cu abuzuri sexuale într-o grupare catolică. Un băiat crede că participă la exerciții spirituale şi abia mult mai târziu realizează că era abuzat. Scriitorul a încercat să se apropie de diversele religii şi susține că are clare noțiunile de bine şi de rău, şi vrea să vorbească despre cicatricile religiilor. Autorului i se pare că lumea trăiește într-un fel de secte (bule) în care toți sunt de acord cu ceilalți, în schimb știu că cei din afara sectei lor nu au dreptate, şi totul porneşte din neîncrederea în sistemele politice. Santiago Roncagliolo s-a născut în Lima, dar trăiește în Barcelona. În 2010 a fost ales de revista Granta printre cei 22 cei mai buni scriitori de limbă spaniolă sub 35 de ani. El spune în carte: *când nu ştii ce e iubirea, o confunzi cu orice*. **(Alexandra Niculescu)**

James McBride – *Deacon King Kong*, 2021

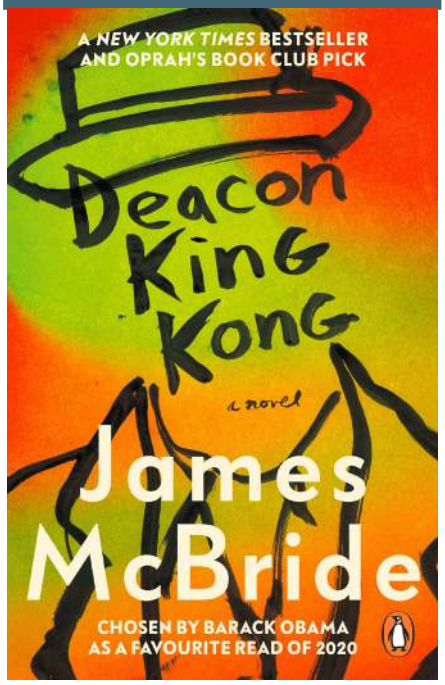

Cu Deacon King Kong al lui James McBride intrăm în viața diaconului Cuffy Lambkin, cunoscut de toată lumea ca Sportcoat. La vârsta de șaptezeci și unu de ani el împușcă din senin un dealer de droguri și este arestat. Protagonistul duce un trai destul de trist, soția lui decedată de doi ani încă îi este partener de discuții. Sportcoat va reîntâlni un prieten din tinerețe căruia îi cere să se lase de traficul de droguri și să se apuce din nou de baseball.
The New York Times spune despre această carte că este „un roman de mistere, un roman detectivist, o farsă urbană, portretul unui proiect comunitar. Există și puțin western pe alocuri. (...) Dincolo de zâmbetul pe care îl aduce, (James McBride – n.n.) nu pierde niciodată din vedere traumele pe care le-au trăit popoarele africane și latino-americane din diaspora."
Cam multe totuși, nu-i așa?
Romanul a primit Anisfield-Wolf Book Award for Fiction, Gotham Book Prize/2021 și Andrew Carnegie Medal for Execellence in Fiction. Mai mult, James McBride a primit The National Book Award pentru volumul *The Good Lord Bird (Pasărea Bunului Dumnezeu)*, publicat și în limba română la Editura Trei. **(Diana Alexandra Dragoman)**

Romane premiate la Concursul de debut literar „Primul roman"

Translucid de Ligia Pârvulescu

Încotro ne îndreptăm, de Pavel Nedelcu

Femei de iasomie, de Ionel Buşe

Cinci vrăjitoare de neuitat

Catrinel Popa

Două circumstanțe m-au îmboldit să scriu astăzi despre câteva dintre cele mai încântătoare vrăjitoare din literatura română de ieri și de azi: un seminar cu studenții de anul întâi, consacrat acestei categorii de personaje enigmatice (discuția a pornit de la *Baba Cloanța* a lui Vasile Alecsandri, dar am trecut repede granița epocii romantice, spre *Calul dracului* și mai departe, spre Isarlâkul *Domnișoarei Hus*), și întâlnirea cu volumul lui Vintilă Ivănceanu, *Nemaipomenitele pățanii ale lui Milorad de Bouteille,* unde, chiar din primele pagini, ne întâmpină silueta superbei Dorothea din Glefenhand, vrăjitoare, vampir, sfântă, după unii, și – fapt recunoscut unanim – mamă a inegalabilului Milorad.

Însă n-aș vrea să mai lungesc vorba… Iată selecția mea cuprinzând cele mai seducătoare șase vrăjitoare de hârtie, invitate „în scenă" în ordine cronologică:

„Zâna" din *Calul dracului* (1909)

Poate că e nevoie să explic, de la bun început, de ce am ales să o numesc „zână" și nu „bătrână cerșetoare" sau „babă" pur și simplu. Autorul ezită și el, din câte îmi aduc aminte, între aceste trei apelative… În prima secvență, personajul ni se înfățișează, ce-i drept, sub înfățișarea unei umile cerșetoare. Însă din clipa în care îl păcălește pe Prichindel, drăcușorul naiv, zâna-farmazoană își recapătă, vremelnic, adevărata-i înfățișare, iar metafora impregnată de melancolie la care apelează Caragiale capătă instantaneu pregnanță și forță pe fundalul contrastant al unei lumi voioase, petrecărețe, sastisite de vorbe în doi peri: „Așa, până să vă lămuresc în aste câteva cuvinte, baba, adică fata de-mpărat, or zâna cum poftiți, era departe cu Prichindel. Alerga ușor ca vântul de parcă n-atingea pământul; îi zbura deasupra capului lui Prichindel părul ei bălan, despletit, iar în lumina lunii fâlfâia în fel de fel de ape zăbranicul vioriu țesut în fluturi și-n flori de argint." Vară primară cu coana Marghioala din *Hanul lui Mânjoală*, dar și cu Acrivița lui Kir Ianulea și cu fiica Împăratului Roș, din basmul lui Creangă, fata de împărat ori zâna, cum veți dori să-i spuneți, vorba lui efendi narator, reușește să-l ademenească până și pe acesta din urmă spre tărâmul viselor vremelnice. Performanță demnă de o vrăjitoare cu vocație, s-o recunoaștem...

Domnișoara Hus (1924)

Neîntrecută în materie de descântece, domnița Hus s-ar fi născut în Germania, după cum îi mărturisește Ion Barbu lui Al. Rosetti, în câteva fraze seci, notate pe o carte poștală ilustrată, expediată din Göttingen în vara lui 1938. Mai precis „într-un local de dans, într-o pădurice din preajma Göttingenului". Mi se pare destul de greu să ne închipuim că făptura aceasta uscățivă, soră mai mică a „prea turburatei" Pena Corcodușa și „roabă a aceleiași Zodii", după cum ne avertizează scriitorul, adică o bucureșteancă sadea, ar fi văzut lumina zilei în întunecatul Nord.

Dorothea din Glefenhand (1970)

Poate mai puțin cunoscută decât înaintașele sale, Dorothea este fără doar și poate tot la fel de seducătoare. Am avut șansa să o întâlnesc nu demult, când am descoperit, din întâmplare, prin rafturile bibliotecii de la Litere, o reeditare a cărții lui Vintilă Ivănceanu, *Nemaipomenitele pățanii ale lui Milorad de Bouteille.* Apărută inițial în 1970, cartea nu era prea lesne de găsit până acum câțiva ani. În 2018 însă, la un deceniu după plecarea dintre noi a autorului, a apărut o nouă ediție, în colecția „Joben" a Editurii Muzeului Literaturii Române. Și așa am avut eu ocazia să aflu că Dorothea din Glefenland, mama lui Milorad de Bouteille, nu era nicidecum o femeie ca toate celelalte. Trăitoare în secolul al XII-lea, după unii cronicari ar fi fost vampir, după alții o sfântă, după cei convinși că adevărul se află, ca întotdeauna, la mijloc, ar fi fost doar o hoață criminală. Cert este că această Dorothea se închina unei pisici „mari cât un bou și neagră ca și cărbunele", murmurând cuvintele „Hecatoes, Mores, Perangula" și că sfârșește prin a fi arsă pe rug. Mai aflăm că din când în când obișnuia să-și înșele soțul, pe nobilul Nevermoor de Bouteille, tatăl lui Milorad. Îl înșela când cu pădurarul, când cu diavolul însuși (ca orice vrăjitoare care se respectă).

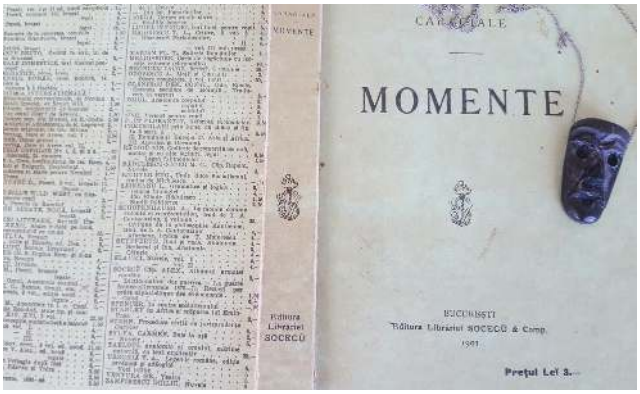

Sara

Misterioasă, de o frumusețe neliniștitoare și posesoare, între altele, a unei grădini vrăjite și a unui motan negru, vorbitor, pe nume Theopomp, Sara Hübner este una dintre cele mai rafinate vrăjitoare din literatura română. Romanul lui Ștefan Agopian care se intitulează chiar așa, *Sara*, a apărut pentru prima dată în 1987. Nu aflăm cu certitudine până la sfârșitul cărții dacă mica vrăjitoare a fost înfiată de doctorul Izrael Hübner de la carmelite sau dacă e un produs al magiei acestuia, matematician, astrolog și alchimist deopotrivă, un mag el însuși, aidoma lui Prospero. Probabil că Sara mai trăise în Spania, la sfârșitul secolului al XVII-lea și chiar mai demult, în vremuri pierdute în ceața legendelor veterotestamentare. Nu știm cu precizie nici dacă moare încă o dată la Sibiu, în anul 1703, sau dacă pleacă la Viena împreună cu Tobit, să nască. Ceea ce ni se întipărește însă în memorie este silueta ei plutitoare, filtrată prin imaginația febrilă a copilului Simon, îndrăgostit, desigur, de fată.

Mărmănjica

Lucrul care ți se întipărește pentru totdeauna în memorie cu privire la Mărmănjica, personaj-cheie din romanul *Homeric* (2019) de Doina Ruști, este felul în care privește. Ochii ei acționează asemenea unor arme letale și de la ei i se trage, de altfel, și bizara poreclă (ochii „mărmănjei" sunt ochi periculoși, care deoache, după cum ne avertizează și versurile cântecului popular: „C-aveai ochii mărmănjei,/Ca să mă deochi cu ei"). Dincolo de această particularitate, Mărmănjica, pe numele adevărat Elencu – pupilă a unui extravagant botanist și vraci, poreclit „Doctorul" – devine, după moartea acestuia, continuatoarea expedițiilor sale prin pădurea Cotrocenilor, în căutare de plante magice. Însoțită pretutindeni de Mutu, slujitorul devotat, pipernicit și cu față de iepure, Mărmănjica se plimbă prin mahalaua Gorganului într-o „tărăboanță" caraghioasă – un fel de coș împletit din nuiele, așezat pe două roți mari – nebăgată în seamă de nimeni. Până-ntr-o zi, când ajunsă în posesia exemplarului din *Iliada* în care se afla presată iarba vrăjită începe să descifreze povestea din spatele poveștii.

Hippie forever

Ovidiu Lorenz

„Imagine all the people/Sharing all the world"

Expediez această scrisoare tuturor ziarelor din America, tuturor luptătorilor fără cauză, vouă, îmbolnăviților de viață, vouă, împătimiților de moarte.

Mă numesc A. Stranger, am 70 de ani și câte ceva de spus. Am fost un hipiot firav, am ajuns și am rămas un simplu profesor de filosofie la capătul pământului – dar, să știți, întotdeauna mi-a fost cald în Alaska. Mereu îmi aduc aminte, chiar și astăzi, în clipa asta nemăsurată, de *Vara Iubirii* din '67, când o întreagă Coastă de Vest iubea sincer și deșănțat, fără s-aștepte nimic în schimb, la fel cum vibrase coasta din dreapta lui Adam în mâna aspră a Dumnezeului. O întreagă Coastă de Vest ruptă din trupul sfânt al Americii, desprinsă și înălțată la cer. Am fost o jumătate de secol profesor. N-am predat însă filosofia hippy. Adolescenții de-acum, de vârsta mea de atunci, au trebuit să primească pe tavă ce am primit eu însumi cu forța: câte un Platon sau Kant, ba chiar Hegel. Nu aș putea spune că m-am lepădat de trecut – nici nu ai cum, încă n-a patentat nimeni tehnologia –, dar am fost laș, am crezut că nu se mai poate, am fost rău, am vrut să nu se mai poată pentru nimeni dacă pentru noi gata, se terminase. Egoist, un hippy matur, deja bătrân, o contradicție. Oricum, într-un utopic manual de filosofie marginală, de nișă, despre noi se va scrie puțin. Dacă sarcina asta ingrată mi s-ar încredința mie, m-aș rezuma la trei fraze, dintre care două găsite pe net, aiurea, că doar noi l-am prefigurat și pe ăsta: *Prin pace se înțelege dragoste și toleranță. Iubirea înseamnă acceptarea celorlalți așa cum sunt, oferindu-le libertatea de a se exprima pe sine și nu judecându-i după aparențe. Iată esența filosofiei hippy.* [Să mai adăugăm un existențialism de-a dreptul mistic, în care viața devine divinitate și, da, e divinizată.]Mai departe, compensație tardivă, biblioteca mea va rămâne dominată de statuetele cu coronițe pe creștet ale lui Nietzsche și Freud. Atât are valoare din ea: florile *handmade* pe care le-am așezat în jurul capetelor de ghips. Ca niște cununi hawaiiene. Să vă spun ceva: niciodată nu mi-a fost frig în Alaska. Mă pierdeam în cenușa tinereții febrile, densă cenușă fierbinte, mă pierdeam ca într-o haină din părul meu tânăr vopsit în culorile vieții. Voi retrăi mereu acei ani, la care nu renunț oriunde ar fi să fiu după moarte. Și caut America din suflet, și găsesc America de atunci… Eram frumoși, ca florile de mai, cu tulpinile pline, compacte, dând pe dinafară de sevă. Și câtă viață bolborosind intactă, câtă nevoie să ne luăm zborul, să plutim prin aburii părului nostru negru ca viața. Lung, încâlcit, cum e viața. Mult mai târziu, când apărea câte-o studentă cu părul șerpuitor, îi șopteam cu gâfâială complice: la fel îl aveam și plesneam cu el timpul întocmai cum aș fi mângâiat o fată c-o floare. Mergeam, alergam, deliram cu pletele-n vânt, înotam în el, înăuntru. Ne simțeam venele zvâcnind, eram strânși până la strigăt în blugii noștri mulați, însă strânsura lor sus ce plăcută era, tensiona carnea și sângele, provoca răbufniri. Ne excitau vestele înflorate, lipite de trup, zgândărind sfârcuri bombate, sandalele ne lăsau dâre pe piele sau pielea noastră lăsa dâre direct în pământ. Mușchii pulsau, și cum ne mai săltau brățările, colierele strămoșilor pe gâtlejuri, în timp ce noaptea ne ghiceam goi în stele sfârșitul. Să mai râdem un pic de noi înșine.*Grateful Dead*. Ritmurile lor psihedelice. Intram în transă și fredonam cu toți porii. Ne scurgeam din toți porii. Virginia City, Nevada. Concertele. Ne zbenguiam în cea mai deplină și orgiastică neștire, chemam ploaia, cântam în ea cupa gurile larg deschise spre cer, l-am fi sorbit cu totul, am fi ieșit cu totul din noi, din corpurile acelea tinere, fragede, fantastic de pline. Libertatea să fii, să urli că ești! Ascultam *Lucy in the Sky with Diamonds* până la prăbușire, până dincolo de pierzanie. Citeam Rimbaud și ne dereglam simțurile cu încetinitorul. Toate astea nu erau stări alternative, nici alterate, erau stări pure de conștiință mai pură. Distilam un extaz într-atâta de concentrat, încât aerul din jur devenea lichid, ochii deveneau gazoși, mâinile flăcări. Și nirvanam. Eram regii pământului.

Woodstock. Pământul trebuia să-și schimbe traiectoria…

Spuneam un groaznic NU familiei. Apartamentul din Haight-Ashbury, San Francisco, mai știe: ne întorceam rupți, ne tolăneam unii într-alții, iar diminețile ne găseau mai frumoși decât anii, care plesneau în trupurile noastre ca niște mere coapte pe plită – ne trezeam când aveam chef și le mâncam proaspete, roșii. Escapadele noastre de-a lungul și de-a latul Americii, pe pielea și prin părul ei leneș! Ne scoteam capetele pe geamuri, ne tăvăleam în respirația pământului și autobuzul nostru cel înflorat înflorea parcă direct din pământul încins. Îl strigam, îl invocam atunci pe Whitman; și marele Walt apărea sub forma unui nor, cu fire de iarbă în barbă. Mi-aduc aminte și-acum, de parcă azi ar fi

fost. Era prin vara lui '68. Ne adunaserăm, legiuni de îngeri goniți, undeva la margine de Los Angeles. Noi și piepturile noastre pline de viață, gata s-o dăruiască. Sute. Ne întorceam cu fire de iarbă din pământul sfânt al Americii, fire de iarbă lipite pe trupuri, înfășurate prin păr, ne întorceam în lumea civilizată cu flori pe după urechi. Am înțeles atunci că viața trebuie injectată, prizată, stropită apoi afară din vene, cu toată puterea, câtă mai e.

Pelerinajul în India l-am făcut prin '69. O gașcă de șapte frumoși, dintre care doar șase ne-am reîntâlnit acolo. N-am aflat niciodată cum s-a putut pierde Fred, cu coama lui roșie ca de leu în călduri. O să ne întâlnim curând, bătrâne! Când ne-am văzut ultima oară, m-ai luat deoparte să vedem asfințitul; mi-ai spus atunci: ține minte un lucru, băiete, *și regii pământului vor fi copii*, mai bine hai, *gimme a hug*. Făcusem autostopul din Spania până-n Grecia și chiar mai departe, cântasem ca nebunii pe trenurile Turciei, răbdasem de foame prin autobuzele Pakistanului. Dar India ne-a primit așa cum își primește mama copilul pierdut. Eram în brațele ei moi, pe plajele din Goa. Și soarele ne dădea viață. Și îi zâmbeam ca niște flori de-ale lui.

Să notez repede, sunt liber ca pasărea împușcată. Pe urmă, de câte ori am avut ocazia să împac oameni, să-i readuc împreună, m-am crezut iarăși hippy. Mai cred încă, mai cred cu disperare, numai un lucru ne poate salva: dacă ne-am da cu toții mâinile și am strânge bine pământul în

Cadman

Dan Sociu

Cadman n-auzise vreodată de-așa ceva
totuși simțea ce simțea
și ce simțea era o alarmă de moarte
în trup, în oase, trimisă din altă parte
ca o posesie, ca o demonizare

a respins un Bot cu o tavă de mâncare
și-a pornit grăbit spre târg

la târgul de bani mergea mereu cu mare sârg,
la cel mai palpitant moment al săptămînii
când dedica ore în șir plăcerii mâinii
de-a mângâia obiectele adevărate
din vremuri scufundate
unde se trăise parcă mai adevărat.
Le pipăia nostalgic, sperând să prind-un pic
din lipiciul lor de-atuncea, din acel declic
de pasiuni cu sens, intense și de întâmplări
dure, nu doar simulări
fără durere, cum era orice acuma -
dintr-o lume de mușcat, rămăsese spuma

Holograma Tamisei curgea nemișcată
Cadman zbura spre Camdenul de altădată
conservat special pentru nostalgicii ca el

a coborât rapid, totul era la fel -
străzile cu frizerii,
prăvălii cu peruci rogvaiv, măcelării
cu hălci de carne autentice, ținute
intacte, scoase puțin să fie văzute
sâmbăta, singura zi cînd puteai să le vezi

colcăia de londonezi
locul, clocotea de voci și râsete groase,
muzici asurzitoare, strigări furioase
și false – serii de fantoșe proiectate
să nu fie stingheriți de singurătate
puținii vizitatori

Cadman fusese în Cadmen de atâtea ori
pe vremea când pe pavaj foșgăiau oameni vii
cândva, la începutul anilor douămii,
cu trei secole-n urmă, în copilărie,
avea și-o pălărie
luată de-ai lui de-acolo, o panama grena,
o criogenizase, după cum îi cerea
Legea, ”lucrurile vechi sunt focar de boală”
o privea uneori, îi amintea de școală,
de toamnele de-altădat…
Tinitusul, deodată, s-a intensificat,
i se părea că-i crapă capul de durere,
a continuat să meargă, tras de o putere
turbată, cum se zicea în vremuri barbare,
când exista turbare,

abia lângă tarabele cu bani l-a slăbit
și-a auzit o voce: m-ai chemat, am venit
înaintea lui stătea chiar el, mic și gras,
cu-o panama pe creștetul căpșorului ras.

---

brațe, în la(n)țul trupurilor noastre, ne-am uni pentru totdeauna. Am jurat că tinerețea va fi eternă, iată-mă singur, îmbrăcat cum doar noi știam, scriind aceste rânduri patetice. O regăsesc însă intactă, mereu! Nu se va termina niciodată. Cine să șteargă cei mai frumoși ani? America din suflet, America de atunci. Luam vecinii la rând și le vopseam rablele de prin curți cu mâinile năclăite până la os, până la măduvă, până când nu mai distingeam între grădina cu flori și capotă. Nu trebuia să vină bomba roșie de la răsărit, noi înșine eram bombe și salve de tun. Ce făceam noi cu cărțile lor idioate? Puneam flori la presat în ele! Urzici, măselarițe, mătrăgune. Da, mergeam în librării și puneam câte-o floare la presat în fiecare exemplar: în *Masters of deceit*, a nemuritorului ăla de Hoover, sau în teribila *On thermonuclear war*, de Herman Kahn. Puneam flori la presat în ele. Pentru atât au și fost bune; pământul american n-a cunoscut exalația ciupercii nucleare, nu, din solul Americii au continuat să răsară numai flori și putere.

Pe la sfârșitul anilor împreună, lipeam afișe prin Berkeley, California, instigam la dragoste, proferam pacea. „Faceți dragoste! Lăsați-i pe vietnamezi în pace, să și-o tragă și ei cum pot!” Asta era, ne simțeam cu toții atât de incurabil de tineri, încât credeam că vom rămâne la fel de tineri în continuare, mereu. Nu știu alții, am pierdut legătura, dar mie unul mi se mai întâmplă să cred că am reușit.

Ultima reuniune nostalgică s-a produs în urmă cu trei ani. De-atunci, fiecare zi mi-a devenit un ultimatum, o floare pe moarte. Când veți citi scrisoarea, voi fi departe, gata desprins, captiv într-un autobuz vertical, înălțându-se aiuritor de frumos și de lent, în culori țipătoare, demente pentru că vii. Mai ceva ca pe vremuri, voi fi luat o supradoză de Lucy, letală pentru melancolicul meu suflet. Iertați-mă, doar așa mă puteam întoarce: în America mea!

Din trupul meu florile vor continua să răsară, și va fi soare și va ploua, Hippy forever. ◎

Povestea de neuitat (Patru opinii)

Cătălin Ghiță

Nu știu, sincer, care ar fi cea mai bună poveste pe care o cunosc (aleg să interpretez substantivul în contururile generoase ale unui „scenariu ficțional", nu ale unei narațiuni strict fabuloase). În mare măsură, aceasta se datorează faptului că farmecul unei povești depinde de ceea ce germanii numesc *Stimmung*, adică de dispoziția afectivă în care cititorul se găsește la un moment dat. Există, astfel, povești atrăgătoare pentru îndrăgostiți, cum sunt idilele lui Richardson sau Rousseau. Există, apoi, povești irezistibile în ochii aventurierilor, precum cele din *1001 de nopți*. În fine, există povești care încapsulează mistere, precum cele din romanele elenistice sau din proza romantică. Și abia am deschis cutia Pandorei: enumerația s-ar putea întinde aproape la nesfârșit. Din unghi pur personal, istoria care m-a atras constant și pe care o recitesc periodic cu aceeași plăcere este cea a micului funcționar Akaki Akakievici și a mantalei sale. În absența acestei nuvele, nu s-ar putea imagina modernitatea în literatura rusă și, îndrăznesc să plusez, în cea europeană: mai mult, proza în cauză a avut ecouri considerabile în spațiile literare de pe alte continente (de pildă, la japonezul Akutagawa). Orice autor care vrea să ia cu asalt spațiul ficțional ar face bine să mediteze profund în marginea subtilității imaginative a lui Gogol, care nu are nevoie de pârghia evenimențialului ca să răstoarne, cu dezinvoltură, lumea.

Ligia Pârvulescu

După aproape o viață întreagă de când nu se mai văzuseră, doi prieteni foarte buni se reîntâlniră în sfârșit. Drumul unuia dintre ei fusese diferit de cel al majorității: devenise eremit și trăia undeva pe un munte, într-un loc unde chiar și gândul ajungea cu greu. Cu toate astea, printr-o urzeală și într-un mod doar de ea știut, iată că viața îi reunea pentru scurtă vreme în acel loc izolat pe cei doi – pustnicul și omul de lume.

După bucuria revederii, o masă frugală și multe povești, eremitul îi spune prietenului său că, înainte de despărțire, dorește să-i facă o surpriză plăcută. Învățând în atâția ani ceva magie, întinse un deget către o piatră din apropiere, iar piatra se transformă imediat în aur. Pustnicul, surprins că prietenul său era nemulțumit, îi spuse că îi va dărui o stâncă de aur, mult mai mare, și într-adevăr căută cu privirea și găsi curând o stâncă ce aproape egala ca dimensiuni mirarea ce-l cuprinsese. Întinse și de această dată degetul și stânca enormă se transformă în aur, care strălucea de parcă soarele coborâse chiar în acel loc să lumineze lumea. Dar, spre uimirea eremitului, prietenul său era la fel de nemulțumit, ba chiar începuse să și bombăne, cu privirea în jos. Căutând să-i facă totuși pe plac, pustnicul îl întrebă ce și-ar putea dori, pentru că voia totuși să-i dăruiască ceva. Acesta scoase cuțitul de la brâu și răspunse: „Vreau degetul tău."

Catrinel Popa

Cred că povestea cea mai grozavă dintre toate ar trebui sa fie – cum altfel?! – una fără sfârșit. Un sistem de vase comunicante, poteci ce se bifurcă, rame și sertare. În fine, tot tacâmul pe care orice povestaș iscusit, de la Șeherezada încoace, îl are la degetul mic. Lăsând însă tehnica narativă deoparte, după mine o poveste cu adevărat minunată este cea a Cenușăresei. Dovadă că, transpusă în orice epocă, de la cea victoriană până la epoca noastră (post)postmodernă, își păstrează intacte atât resursele compensatorii, cât și puterea de seducție. Cred că multe dintre cititoare (poate și câțiva cititori) îmi vor da dreptate.

Iulia Micu

Nu știu dacă Saint-Exupéry, *Micul prinț*, a fost cea mai bună poveste pe care am citit-o vreodată, dar, în mod cert, a fost povestea care mi-a plăcut cel mai mult de îndată ce am început să o înțeleg. Și pe măsură ce am recitit-o, am găsit în ea adevăruri mari și grele, unele chiar dureroase, îmbrăcate într-un discurs de o candoare, de o finețe aparte. Esteticienii au văzut-o ca pe un manifest al vechii arte în fața noului, în fața constructivismului, a artei abstracte, căci ce s-ar asemăna mai bine cu elefantul pitit sub pălărie decât ironia lui Magritte de a ascunde sub pălăriile din picturile sale declinul vieții burgheze de odinioară? Și nu o dată criticii au scris că Exupéry ar fi discutat despre război și despre povestire cu André Maurois, într-o noapte de vară, la Benvin, și că niște cititori serioși ar trebui să o vadă ca alegorie la poziția Franței în cel de-al Doilea Război Mondial sau că frumoasa iubire dintre eroul reflexiv și floarea sa, unicul trandafir de pe asteroidul B-612, oglindește dragostea lui Exupéry pentru soția sa Consuelo, dar și o viață sentimentală și o viață de cuplu agitată, împărțită între cinism și remușcări, între iubiri pasagere (Sylvia Hamilton, Natalie Paley…) și seri liniștite, în familie, dedicate scrisului, la vila Benvin din Long Island. S-a mai scris și că în portretul Micului prinț ar trebui găsit Denis de Rougemont discutând cu prietenul său Tonio și pozând pentru personajul acestuia, întins sau cu genunchii îndoiți, în imensa grădină exotică de pe insula tropicală. Sau că intriga este fie rememorarea unui accident aviatic mai vechi al scriitorului, fie o premoniție a prăbușirii sale ulterioare în deșertul algerian.

Câteodată, ca să le dau dreptate, citesc *Micul prinț* împreună cu Ondaatje (*Pacientul Englez*), însă de cele mai multe ori nu fac asta, preferând să recitesc pur și simplu și să mă opresc îndelung în fața frazelor, în fața imaginilor, ca și cum aș privi prin ele și dincolo de ele și să observ că pe măsură ce înaintez în viață vibrez tot mai intens, odată cu fiecare cuvânt.

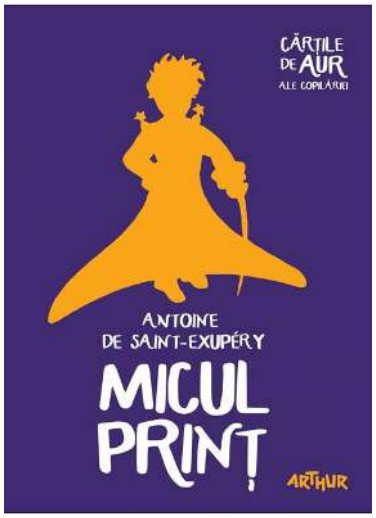

Revista este editată de
Asociația Creatorilor de Ficțiune (ACF).
Bulevardul Bălcescu, nr. 7, București.
© OPTm
ISSN 2734 - 5017
ISSN-L 2734 - 5017

REDACȚIA
Editor-șef: Cristina BOGDAN
Redactori: Mihai ENE, Cătălin D. CONSTANTIN, Doina RUȘTI, Cătălin GHIȚĂ, Catrinel POPA, Enrique NOGUERAS, Roberto MERLO, Sebastián TEILLIER, Adriana TITIENI IRIMESCU, Ioana CISTELECAN, Diana DRAGOMAN, Ciprian HANDRU, Bianca ZBARCEA, .

https://optmotive.ro
optmotive@gmail.com